БЮЛЕТЭНЬ

Соймавага Клюбу „Беларуская Сялянска-Работніцкая Грамада“

№ 11 | Вільня, Пятніца 14 трауня 1926 году. | № 11

Інтэрпэляцыя № 47

дэпутата Мятлы з Беларукай Сялянска-Работніцкай Грамады і тав. да п. Міністра справядлівасьці ў справе катаваньня беларусіх дзяцей вучыцелем пачатковай школы ў в. Гічыцы Косаўскага пав.

Палітыка Ураду, імкнучаяся да тармажэньня беларускай асьветы і дэнацыяналізацыі беларусаў прымусова накідаючы ім польскія школы і польскае вучыцелядства, дае як найгоршыя рэзультаты. З аднаго боку вучэньне ў незразумелай для дзяцей польскай мове тармозіць і абніжае роўню асьветы, а з другога боку знеахвочвае люднасьць і дзяцей да школы, якая перароблена ў аружжа нацыянальнай барацьбы з беларускай людкасьцяй. Вучыцялі-палякі, якіх урад перасяляе ў Заходнюю Беларусь на места выкідваных усялякімі спосабамі беларускіх пэдагагічных сіл, — вельмі далёкі ад належнага зразуменьня свайго назначэньня, пазбаўлены адпаведнай кваліфікацыі або пэдагагічнай здольнасьці,—элемэнт, якому школьная ўлада не ўважаець за магчымае даверыць пэдагогічнае месца на землях Каранной Польшчы. Людзей гэтых пускаюць на гэтак званыя „Крэсы“, бо на „Крэсах” вучыцельства мае задачай не пашыраць, але нішчыць асьвету.

I вось якія сцэны разыгрываюцца пры гэтакіх адносінах у беларускіх школах: з в. Гічыцы, Борка—Гічыцкай гм., Косаўскага пав. паведамляюць нас аб паняверцы і катаваньні школьных дзяцей вучыцелем паляком, Якубам Пёнткам. Жыхары гэтай вёскі пішуць нам пісьма, у якіх дамагаюцца назначэньня ім вучыцеля беларуса, які-б разумеў, любіў і вучыў іх дзяцей. Але замест гэтага прыслалі ім п. Якуба Пёнтка — галіцыяніна паляка, які стасуе да беларускіх дзяцей кій і дpaкaнcкія дысцыплінарныя кары, як галоўную пэдагагічную помач. Стэрарызаваным сваім выхаванкам забараняе скардзіцца на свае „педагагічныя мэтады“ пад пагрозай павялічэньня кары.

У самаволі і зьдзічэньні дайшоў гэты „шырыцель асьветы“ да тае ступені, што апошнім разам проста скатаваў вучняў малодшае клясы ў веку 8—10 гадоў,— дзяцей гаспадароў памянутай вёскі Аляксея Міхінкевіча, А. Саяўцы і Цімашэвіча. Правіненьне: дзеці пілі воду проста з калодзеша; — кара: кіём у 4 санціметры ў папярэчніку біў іх „вучыцель“ да тае ступені, што ўсё цела была пакрыта сінякамі і апухла. Сын Аляксея Міхінкевіча праляжаў два тыдні ў рэзультаце гэтых „пэдагагічных метадаў“, бо ня мог хадзіць з прычыны апухненьня ног.

Ніжэй падпісаныя пытаюцца п. Міністра:

1) Ці склонны ён загадаць ураз-жа жорсткае сьледзтва ў гэтай справе?

2) Ці склонны выдаць адпаведны загад, каб звольнілі са службы і пацягнулі да адказнасьці вучыцеля Якуба Пёнтка, віноўнага ў катаваньні і паняверцы над беларускімі дзяцьмі?

3) Ці маніцца скасаваць распараджэньні, наказуючыя адпаведным школьным уладам у Заходняй Беларусі за ўсялякую цану выкідаць вучыцялёў-беларусаў і заступаць іх неадпаведнымі і варажымі мясцовай люднасьці вучыцялямі-палякамі?

Варшава 30. III. 1926 г.

Інтэрпэлянты.

Інтэрпэляцыя №. 49

дэпутата Мятлы з Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады і тав. да паноў Міністраў Унутраных спраў і Справядлівасьці **ў справе беспадстаўнага арыштаваньня і пратрыманьня ў працягу адзінаццацёх месяцаў пад сьледзтвам у Беластоцкім вастрозе Вольгі Габец.**

Права асабістай бясьпечнасьці зусім ня істнуе для жыхароў Заходняй Беларусі. Паліцыя ўважае сябе за адзіную і незалежную ўладу, — арыштоўвае без аглядкі направа і налева, паводле свайго погляду, прычым за звычай „правіненьнем“ зьяўляецца сьвядомая прыналежнасьць да сялянска-работніцкай клясы або абарона нацыянальных інтарэсаў беларускай людносьці. Дзякуючы гэтаму, пратрымоўваюцца арыштаваныя цэлымі гадамі і месяцамі пад сьледзтвам, бо зьяўляецца труднасьць, каб знайсьці праўную падставу для абвінавачваньня арыштаванага.

Гэтакі выпадак, паміж іншым, меў месца год таму назад у Бельскім пав.

З в. Ківачына, Белавежскай гм., Бельскага пав. пішуць нам: у траўні мінулага году арыштавалі жыхарку вышэйпамянутай вёскі Вольгу Габец. Обыск, тры разы роблены ў яе памяшчэньні, ня даў ніякіх повадаў для арыштаваньня. Паміма гэтага дацяпер—гэта значыць, лічыць, ужо год трымаюць арыштаваную ў Беластоцкім вастрозе, прычым ня толькі не далі ёй акту абвінавачваньня, але навет з ходу зробленага сьледзтва ня можна заключыць, за што фактычна яе абвінавачваюць і якога „правіненьня“ паліцыя хоча дашукацца.

Дзеля гэтага ніжэйпадпісаныя пытаюцца ў Міністра Унутраных Спраў:

1) Ці склонны ён загадаць ураз-жа жорсткае сьледзтва ў гэтай справе і пацягнуць да карнай адказнасьці віноўных бяспраўнага арыштаваньня Вольгі Габец?

і п. Міністра Справядлівасьці?

1) Ці ўважае дапусьцімым, каб брак віны з боку арыштаванага апраўдываў пратрыманьне яго праз адзінаццаць месяцаў у вастрозе?

2) Ці склонны ён загадаць, каб ураз-жа звольнілі бяспраўна пратрымоўваную ў Беластоцкім вастрозе Вольгу Габец і пацягнулі да адказнасьці віноўных пратрымываньня яе?

Варшава, 30. III—26 г.

Інтэрпэлянты.

Інтэрпэляцыя №. 51.

паслоў з Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады і тав. да п. Міністра Унутраных Спраў **у справе катаваньня Слонімскай паліцыяй і загадачнага зьнікненьня Сымона Рамановіча.**

Землі Заходняй Беларусі зьяўляюцца аддаўна абшарам нячуванага тэрору.—Паліцыя — ўсяўладна і бяскарна—дапускаецца да дзікіх гвалтаў.

Вось яшчэ адзін факт, які сам за сябе гаворыць—і не патрабуе ніякіх паясьненьняў:

21 студзеня сёл. году арыштавалі ў в. Шылавіцы, Слонімскага пав. Сымона Рамановіча. — З пісьма разадчаянай маткі даведваемся мы, што арыштаванага Рамановіча адаслалі зпачатку ў Слонім, дзе яго дзіка білі і катавалі. Няпрытомнага з прычыны катаваньняў паліцыі ачучвалі такім чынам, што прыкладалі гарашчы папярос да рук і грудзёў абамлеўшага, а таксама абкладалі яго сьнегам.—Пасьля перавязьлі яго ў Баранавічы на новыя катаваньні. Пасьля йзноў перавязьлі арыштаванага ў Слонім, — дзе зноў яго нялюдзкім і дзікім спосабам катавалі.—А далей усялякія чуткі аб Рамановічу прапалі. Мацеры, якая хацела пабачыцца з сынам, паліцыя дае якіясьць выкрутныя адказы. На пабачаньні не пазваляюць і абяцаюць, што зараз арыштаваны будзе звольнены. Назначаюць мацеры і сям‘е розны срок, а ў канцы-канцоў сям‘я прышла да перакананьня, што Рамановіча ў Слоніме няма і думае, што катаваны паліцяй умёр з прычыны робленага ею „баданя“, а паліцыя хавае гэты факт прад сям‘ею і грамадзянствам.

Дзеля гэтага ніжэй падпісаныя пытаюцца п. Міністра:

1) Ці ведае ён аб вышэй апісаным факце?

2) Ці маніцца загадаць ураз-жа жорсткае сьледзтва ў гэтай справе і паведаміць ніжэй падпісаных аб рэзультаце яго?

3) Ці склонны ён пацягнуць віноўных да судавай адказнасьці?

Варшава, 20 красавіка 1926 г.

Інтэрпэляцыя №. 52

паслоў Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады і тав. да паноў Міністраў Унутр. Спраў і Справядлівасьці ў **справе катаваньня палітычнай паліцыяй у Пялрашы пад Беластокам Уладзімера Аземблы.**

Тэрор паліцыі ў адносінах да беларускай людкасьці трывае без перарыву. Весткі, даходзячыя з розных мясцовасьцяй Заходняй Беларусі, пацьвярджаюць, што ўсюды стасуецца наступная сыстэма: паліцыя арыштоўвае, перадае арыштаванаму напісаны ею пратакол і жадае падпісаньня, — у выпадку адмовы б‘е, катуе і дзіка зьдзекуецца датуль, пакуль арыштаваны за цану звальненьня ад катаваньняў не падпіша пратаколу паліцыі. Тады на падставе гэтага пратаколу садзяць арыштаванага ў вастрог.

З вастрогу ў Беластоку атрымалі мы наступнае пісьмо ад вязьня Уладзіміра Аземблы:

„23 верасьня 1925 году арыштавалі мяне і адаслалі ў экспазытуру палітычнай паліцыі ў мясцовасьці Пялрашы пад Беластокам. У часе распытваньня закінулі мне прыналежнасьць да якойсьці камуністычнай арганізацыі, аб якой зусім нічога ня ведаў. „Бадаў“ мяне сышчык, які біў мяне кулакамі па карку і бакох. Прозьвішча яго ня ведаю, але мог-бы яго пазнаць. На наступны дзень ізноў мяне „бадалі“ чатыры функцыянэры, — з якіх адзін належаў да мундзіровай паліцыі,—такім чынам:

Далі мне падпісаць якісьць пратакол. Я зажадаў, каб прачыталі,—мне адмовілі; паясьняючы, што „няма ў ім нічога важнага“. Я адмовіўся падпісаць. Тады пачалі біць мяне кіямі па плячох і бакох, пасьля зьнялі мне абуцьце, пасадзілі на падлогу, налажылі кайданы на рукі і згібы каленяў, пасьля паміж згібы локцяў і каленяў працягнулі мне кій. Быў я зусім абязуладнены. Тады палажылі мяне на падлогу плячыма і пачалі ўліваць ваду праз нос. Улілі пяць бутэлек, прычым адна была са сьпірытусам. I тут-жа білі мяне ботамі па плячох, выліваючы гэтакім спосабам воду назад. Катаваньне гэтае паўтарылі два разы. За другім разам патраціў я прытомнасьць. А калі ачуціўся, падпісаў пратакол, бо ня мог ужо зносіць далейшых мукаў. Са зьместам гэтага пратаколу не пазнаемілі мяне.

Аб гэтым падаў я скаргу пракурору і быў выслуханы падпракурорам Акружнога Суда ў Беластоку і сьледавацеля.

(—) Уладзімір Азембло.
Беласток, карны вастрог,
31 сакавіка 1926 г.

Падаючы гэтае да ведама паноў Міністраў, інтэрпэлянты пытаюцца:

п. Міністар Унутраных спраў:

1) Ці і які загад мае замер выдаць, каб палажыць канец правакатарскай практыцы і дзікім катаваньням, стасаваным паліцыяй да беларускай людкасьці?

2) Ці маніцца загадаць суровае сьледзтва, каб выясьніць прозьвішчы паліцэйскіх агэнтаў, якія катавалі Уладзіміра Азембло?

3) Ці віноўныя катаваньняў арыштаванага будуць звольнены з дзяржаўнай службы і пацягнуты да карнай адказнасьці?

і п. Міністар Справядлівасьці

Ці склонны ён выясьніць і данясьці інтэрпэлянтам, якія рэзультаты прынясло паведамленьне судова-пракурорскай улады аб гвалтах паліцыі над арыштаваным Уладзімірам Аземблам?

Інтэрпэлянты.

Варшава, 20 красавіка 1926 г.

Інтэрпэляцыя № 53

дэпутата Мятлы з Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады і тав. да паноў Міністраў Унутраных Спраў і Зямельных Рэформаў **у справе злоснага сабатажу войтам вёскі Талавец загадаў камісіі для зямельных спраў.**

Буржуазія склонна на прыманчывыя абяцанкі для працоўнай клясы тады, калі патрэбны ёй помач або вялікія ахвяры ад гэтай апошняй. Да гэтакіх „урадавых“ абяцанак адносіцца выстаўляны калісь буржуазнай клясай дэвіз: парцэляцыя, зямля для селяніна і г. д. Ухвалены Соймам уставы аб выкананьні зямельнай рэформы зьяўляюцца яшчэ адным пацьвярджэньнем таго, што шляхоцка-буржуазны ўрад ня хоча і ня здольны, каб правясьці напраўду зямельную рэформу і даць селяніну зямлю.

У тых рэдкіх выпадках, калі фактычна распарцэлёўваюцца невялікія абшары паміж сялянамі—кіруецца ўлада не патрэбай мясцовай беззямельнай і малазямельнай людкасьці, але палітычнымі мамэнтамі. Парцэляцыя на Беларускіх і Украінскіх землях мае мэтаю насаджваньне на гэтых землях польскіх асаднікаў, памінаючы мясцовую людкасьць. Гэтыя асаднікі маюць стацца аружжам да дэнацыяналізацыі беларусаў і ўкраінцаў. Адпаведная ўлада атрымоўвае выразныя інструкцыі, каб не дапускаць мясцовай людкасьці да ўдзелу ў парцэляцыі. Прыкладаў гэтакай палітыкі земскіх урадаў можна-б пералічыць вельмі многа, а вось яшчэ адзін новы:

У в. Талавіцы, Казлоўскай гм. Слонімскага пав. назначылі на парцэляцыю зямлю, належачую да таго часу да мясцовай управы. Мясцовыя сяляне, хочучы прыняць удзел у парцэляцыі зьвярнуліся да камісара зямельных спраў у Слоніме. Камісар запэўніў іх, што зямлю атрымаюць і патрэбаваў злажыць уставовыя дэклярацыі, пасьведчаныя гмінай. Сяляне тае-ж вёскі Пётра Ляпёткін і Пётра Кароль падалі войту дэклярацыі для подпісу, але тут спаткаў іх адказ. I вось аказалася, што ніякіх дэклярацыяў сяляне ня могуць падаць, бо войт рашуча адмаўляецца пасьведчваць. Болей двох месяцаў цягнецца ўжо гэтая гісторыя, сялян адсылаюць ад інстытуцыі да інстытуцыі,—камісар кажа, што войт абавязаны пацьвердзіць дэклярацыі, а войт аб‘ясьняецца тым, што няма адносных распараджэньняў улады аб гэтым і г. д. Ня ведама якія матывы гэтага злоснага сабатажу з боку войта: ці ён выконвае інструкцыі вышэйшай улады, ці кіруецца тут поглядамі іншай натуры, то знак-жа напэўны, — што на гэтакі паступак асьмельваецца ён толькі таму, што ён пераконаны, што тармозячы беларускім сялянам магчымасьць атрыманьня зямлі, ідзе па лініі палітыкі ўраду.

Дзеля гэтага інтэрпэлянты пытаюцца п. Міністра Зямельных Рэформаў:

Ці і які загад маніцца выдаць, каб засада надзяляньня зямлёю перадусім мясцовую людкасьць ня была сьвядома і злосна сабатована?

і п. Міністра Унутраных Спраў:

Ці маніцца загадаць сьледзтва ў гэтай справе і пацягнуць да адказнасьці войта з в. Талавіцы за злосны сабатаж?

Варшава, 20 красавіка 1926 г.

Інтэрпэляцыя № 54.

дэпутата Сабалеўскага з Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады і тав. да п. Міністра Унутраных Спраў **у справе гвалтаў паліцыі над Казьмерам Былінкам, пражываючым у фальвароў Гэльд, Стаўпецкага пав.**

„Урадуючая“ на землях Заходняй Беларусі паліцыя да тае ступені выйшла з граніц, што самаволя і гвалты зрабіліся другой натурай,—папросту арганічнай неабходнасьцяй. Паліцыя б‘е ня толькі тады, калі правакацыяй прыгатоўвае матэр‘ял для палітычнага працэсу, калі вымушвае

дзіктованых ею самою паказаньняў, або жадае падпісаньня прыгатованага ею пратаколу, але б'е і тады, калі зусім не знаходзіць „правіненьня“, калі ня шукае для сабе палітычнай „славы“ і калі тэрарызаваньне і біцьцё зусім не ляжыць у плошчы яе палітыкі. Паліцыя б'е, бо ўжо так развыдрана і разбэшчана, што ня можа ня біць.

Вось які факт меў месца ў фальварку Гэльд, Рыбіжавіцкай гм., Стаўпецкага пав.:

28 сакавіка сёл. году да дому Казьмера Быліна, уласьніка вышэй памянутага фальварку, прышоў старшы паліцыянт з дзярж. пал. ў Навіках—Баготовскі разам з заступнікам солтыса вёскі Вялікія Новікі Браніславам Аўчукам, каб налажыць арышт на рухамую маемасьць Быліна для забесьпячэньня пратэнсіі, судзячайся з ім Марылі Завадзкай. Дзеля таго, што быў ужо позны час увечары, Былін запрапанаваў адлажыць гэтую работу на другі дзень, на што паліцыянт згадзіўся. Толькі зажадаў ад яго пайсьці на пастарунак дзярж. пал., каб напісаць там пратакол.

Па дарозе сказалі Быліну, што начаваць будзе ў маёнтку Навікі ў $1^1/_2$ вярсты ад фаль. Гэльд. Калі-ж Былін, ідучы разам з паліцыянтам і заступнікам солтыса, направіўся ў памянуты маёнтак, абодва прадстаўнікі ўлады кінуліся на яго з кулакамі і пабілі яго. Пасьля адправілі яго на пастарунак дзярж. пал. ў Навікох, дзе налажылі яму на рукі кандалы, пасьля паліцыянт Бэжчэт трымаў скутага адной рукою, а другою біў. Адначасна паліцыянт Вжэсінскі і падсолтыс Аўчук білі кулакамі па галаве, а якісьці з паліцыянтаў біў кольбаю ў плечы.

Трывало гэта 10—15 мінут. Усе паліцыянты былі п'яныя.

На другі дзень у 4 гадз. папалудні адвялі Быліна да Рубічэвіч, дзе зьнялі кандалы ў яго і адаслалі ў Стоўпцы.

Паліцыя, хочувы апраўдаць сваю самаволю, абвінавaціла арыштаванага, што ён хацеў уцячы і біцца з паліцыянтамі. Сьледавацель у Стаўпцох, выслухаўшы арыштаванага, зволвніў яго 30 сакавіка сёл. году.

Яшчэ трэба сказаць, што ў часе, калі Былін быў арыштаваны, паліцыя з солтысам Маркевічам разьбіла замкі ў памяшчэньні Быліна і зрабіла ў яго адсутнасьці опісь яго маемасьці. У рэзультаце гэтай урадавай „работы“, Былін вярнуўшысь з-пад арышту з Стаўпцоў сцьвердзіў нястачу 20 зл. і цэлага раду прадуктаў у значнай меры.

Падпісаныя пытаюцца п. Міністра:

1) Ці маніцца акялзаць самаволю развыдранай паліцыі?

2) Ці маніцца правясьці жорсткае сьледзтва ў вышэй апісанай справе?

3) Ці віноўныя гвалту—прынамсі гэтыя раз будуць пацягнуты да адказнасьці?

Варшава, 20 красавіка 1926 г.

Інтэрпэляцыя № 55

паслоў з Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады і тав. да п. Міністра Унутраных Спраў **у справе правакатарскіх мэтадаў, стасаваных палітычнай паліцыяй у адносінах да беларускіх сялян і работнікаў.**

Для перасьледаваньня, катаваньня, тэрарызаваньня і пратрымліваньня ў вастрогах беларускіх сялян і работнікаў паслугоўваецца паліцыя цэлай сыстэмай правакацыі.

Вось яшчэ адзін кідаючыся ў вочы абразок, які характэрызуе долю беларускага народу.

Язэп Нестаровіч, пражываючы ў м. Ружаны, Косаўскага пав. на Палесьсі прыслаў нам наступнае пісьмо:

„15-га ліпня мінулага году падчас работы пры рамоньце тэлеграфічнай лініі паміж Слонімам—Ружанай, быў заарыштаваны двума шпіёнамі і адасланы да Слоніма, скуль на другі дзень адправілі мяне ў м. Ружаны, — вялі мяне прыкованага да сядла. Вёўшы мяне паліцыянт ехаў конна, а я мусіў бегчы за яго канём 37 кілямэтраў. Не глядзеў ён, што не магу пасьпець, а нагліў мяне, паганяючы. На пастарунку двар. пал. ў Ружанах зьявіліся каля поўначы тры шпіёны і распачалася „badanie“. Паліцыя хацела ўгаварыць мне, што зьяўляюся сябрам камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. Каб асягнуць гэтае, карысталіся рознымі спосабамі „badania“, да якіх схіляла іх п'яная фантазія (усе яны былі п'яныя). Угаварвалі мне, што я браў удзел у нападзе на тартак у Міхаліне і жадалі, каб выказаў я іншых удзельнікаў гэтага нападу. Я адказаў, што нічога аб гэтым ня ведаю. Тады пачалі мяне нялюдзкім спосабам біць і катаваць. Калі і гэтым спосабам не маглі вымусіць ад мяне ніякіх паказаньняў,—прынясла паліцыя каля 2 гадзін бутэльку 90° сьпірытусу, 2 бутэлькі піва і закуску і хацелі гвалтам мяне ўпаіць. Я адказаў, што ня п'ю. Тады адзін з шпіёнаў удэрыў мяне ў твар, потым прыставілі мне да лоба рэвальвэр, сказаўшы, што заб'юць мяне гэтакаю цаною, бо толькі за 5 грошай, гэта значыць цаною рэвальвэравай кулі. Пасьля зноў лагодна прасілі мяне, каб выдаў удзельнікаў нападу і запэўнівалі мяне, што за гэтае паказаньне атрымаю нагароду і сталую месячную пэнсію, як сышчык. Сышчыкі заахвочвалі мяне наступнымі славамі: „I мы працуем толькі за грошы, нас ня цікавіць Польшча ці Прэзыдэнт“. I гэтак усю ноч на пераменку, то заахвочвалі мяне і прасілі, то білі і катавалі. Паўтаралася гэта праз тры ночы падрад.

Пасьля адаслалі мяне на пастарунак п. пал., куды прывязлі двох братоў Асташэні з в. Верабьніцы, Ружанскай гм. Паліцыя жадала ад мяне, каб я „выцягнуў“ ад іх весткі аб нападзе на фальварак Міхаліна, у замен за што абяцалі мне вольнасьць.

5-га дня пасьля арыштаваньня павялі мяне да Міхаліна на месца нападу, пасьля чаго ўначы, скутага мяне разам з братамі Асташэні вялі праз якісь багон. Зьбіты і скатаваны ня меў я сіл ісьці, часта падаў, так што ўрэшце катэгарычна сказаў я, што далей ісьці не магу. Затрымаліся мы дзеля гэтага ў хутары і толькі раніцай павялі мяне да Ружаны, а пасьля да Косава. У Косаве праз тры дні марылі мяне голадам, не давалі навет вады. Быў я так змучаны і расстроены, што хацеў пакончыць з сабою. Паліцыянт Базэк перашкодзіў мне павесіцца, пасьля прынёс мне вады і ежы, пацешыў і запэўніў мяне, што хутка мая нявіноўнасьць будзе даказана і я буду зволнены. Адаслалі мяне пасьля да Ружаны, дзе ў часе распытваньня мяне ў сьледаваццеля даведаўся я, што арыштавалі мяне з прычыны даносу якойсьці Эміліі Ахрамовічыхі, пражываючай у Ружанах па Млынскай вул. 1—45. Гэта была асабістая помста. Паведаміў я аб гэтым сям'ю, і тады мая братавая, Марыля Баткевіч, пайшла да Ахрамовічыхі, каб выясьніць справу. Ахрамовічыха сказала ёй, што падпісала данос на мяне пры наступных абставінах: да яе памешканьня прыехалі агенты паліцыі, спаілі яе і далі ёй тады падпісаць пратакол, зусім не пазнаёміўшы яе са зьместам пратаколу. Ахрамовічыха ня зусім давала сабе адчот аб тым, што робіць. Пасьля майго арышту, мучаная грызеньнем сумленьня, пайшла да пракурора Занеўскага, забрала назад свой данос і расказала яму, пры якіх абставінах гэта зрабіла. Паміма гэтага зволнілі мяне толькі 10-га лютага сёл. году—гэта значыць пасьля 7 месяцаў і аддалі пад надзор паліцыі.

Трэба сказаць, што паліцыя моцна нагаварвала Ахрамовічыху, каб пацьвердзіла ў пракураторыі данос на мяне, пагражаючы, што ў праціўным выпадку будзе пакарана за фальшывае паказаньне і абяцаючы, што ў выпадку пацьвярджэньня даносу, паліцыя заапякуецца яе дзяцьмі, а ёй самой вызначыць сталую пэнсію. Гэта — уласныя словы Ахрамовічыхі, што можа пацьвердзіць сьведка Люба Брылевіч, пражываючая ў Ружанах па вул. Новы Рынак 1—6.

Будучы на волі маю заўсёды перасьледаваньні з боку паліцыі. Камэндант пастарунку дзяр. пал. ў Ружанах заўзёды мне пагражае, запэўніваючы, што пастараецца каб „я зьгінуў у вастрозе“, а Ахрамовічыху не перастае нагаварваць, каб зноў данясла проці мяне. (—) Язэп Нестаровіч.

Дзеля гэтага падпісаныя пытаюцца п. Міністра Унутраных Спраў:

1) Ці і які загад маніцца выдаць, каб унемагчыміць гэткія паступкі паліцыі, правакуючай і паневяраючайся над людвасьцяй да тае ступені, што даводзяць да такіх актаў адчаю, як рашэньне на самазабойства?

2) Ці маніцца п. Міністар пацягнуць да суровай карнай адказнасьці функцыянэраў палітычнай і мундзіровай паліцыі ў Ружанах, Мікулічу, Міхаліне, віноўных у фабрыкаваньні правакацыі і катаваньні і зьдзекваньні над Язэпам Нестаровічам?

Варшава, 26-га красавіка 1926 г.

Інтэрпэляцыя № 56

паслоў з Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады да п. Міністра Справядлівасьці **у справе пагвалчэньня пракурорскай уладай пры Акружным Судзе ў Горадні і Апэляцыйным Судзе ў Вільні У. К. П. — устрыманьня сьледзтва ў справе забойстваў, падпаленьня і аграбленьня ў в. Рымуцеўцы, Горадзенскага пав., зробленых б. ардынатам Бісьпінгам.**

Гэтак званыя „Усходнія Крэсы“, Заходняя Беларусь і Заходняя Украіна ад часу прылучэньня іх да Польшчы,—зьяўляюцца абшарам нячуваных гвалтаў і ўціску беларускай і ўкраінскай людпасьці.—Доказам гэтага служаць інтэрпэляцыі нашага Клюбу і многія працэсы функцыянэраў польскай паліцыі, абвінавачаных за забойства і зьдзекі над спакойнай беларускай і ўкраінскай людпасьцяй.

Абшары гэтыя ўжо некалькі гадоў зьяўляюцца аб'ектам дэнацыяналізацыі, культуральнага і клясавага ўціску з боку польскай меншасьці, знаходзячайся да 1918 году ў маёнтках, а цяпер у ўрадах, камісар'ятах і польскіх судох.

Гэтая меншасьць, занепакоеная сацыяльна-нацыянальным рухам да гэтай пары ўціскаиай беларускай людпасьці, ужывае мэтады XVII веку, якімі карыстаўся слынны пагромшчык „сялянства“ —Ярамей Вісьневецкі,—і гэта перад Заходам Эўропы называецца шырэньнем польскай культуры.

Аднак, да гэтай пары не знайшоўся ніводзін польскі пісьменьнік, які бы выступіў у абароне гэтых варварскіх мэтадаў уціску, стасованага да беларускага народу.

Натомест зрабіў гэта адзін з тых, становішча і стан якіх загрожаны ці то дзякуючы агульным сацыяльным цячэньням, ці то дзякуючы прабуджанай клясавай сьвядомасьці беларускага народу. Ён—знаны забойца, засуджаны бышым расейскім судом, а цяпер польскім судом, — даў апраўданьне забойствам і гвалту, даканаиым над беларускай людпасьцяй, — і гэтыя гвалты і ўціск назваў імем: **„патрыятычная польская праца“.**

А іменна на судзе ў варшаўскім апэляцыйным судзе ў лютым месяцы сёл. году, прадстаўлены быў адзін з многіх эпізодаў мучаніцтва беларускага народу пад Польшчай.

— Польскі магнат, ардынат у Масалянах, у Горадзенскім пав., Ян-Каміл Бісьпінг у 1919 годзе, будучы толькі войтам, уласнаручна, бяз суду і сьледзтва, забіваў сялян свае гміны, паліў іх вёскі і аграбляў іх маемасьць.

Калі на Усходзе разваліўся ў груз магутны, але ў падставе згніўшы і зганграэнізованы арганізм царскай Расеі і асвабадзіўшыся народ здабываў волю і зямлю, залітую потам і крывёю сваіх пакаленьняў, і калі ледзьве адгалосак гэтага сацыяльнага вызваленьня дайшоў на Захад, да беларускага люду, уціснанага польскімі магнатамі і мілітарнай нямецкай акупацыяй і гэты люд пачаў гаварыць аб сваім блізкім сацыяльным асвабаджэньні,—гэты войт, Бісьпінг, які меў дбаць аб дабрабыце людпасьці свае гміны, рашыў змагацца з імкненьнем да волі і права беларускай людпасьці.

I каб паказаць, што стары парадак і маёнткі і надалей маюць заставацца непарушанымі, што ня можа і мовы быць аб праве на палепшаньне сацыяльнага быту беларускага сялянства, бо гэта заграджала інтэрэсам Масалянскай ардынацыі,—ён, польскі ардынат, Бісьпінг, змагаецца з ідэямі і настроем людпасьці такім чынам, што ў сакавіку 1919 году едзе ў в. Рымуцеўцы, Горадзенскага пав., акружаны свaей міліцыяй,—сваімі падручнымі, знаходзячыміся на яго ўтрыманьні і купленымі нямецкімі жаўнерамі, уласнаручна забівае „каб напалохаць“ яго войтаўскай і ардынацкай уладай двох сялян, замыкае рэшту людпасьці ў хатах, пры якіх ставіць варту, каб ня выпусьціць нікога з хаты і падпальвае хату, пры чым уласнаручна падпалівае чатыры хаты квачамі, аблітымі газаю. I толькі, калі агонь добра абняў хаты, калі ратунак быў немагчымы, тады толькі Бісьпінг выпусьціў жыхароў з гарашчых хатаў.

А калі ўся вёска паліцца, і людпасьць замкнута ў гарашчых хатах, падручныя Бісьпінга па яго загаду грабяць дабро жыхароў гарашчай вёскі Рымуцеўцы. Дабро гэтае адсылаецца ў маёнтак Бісьпінга, скуль пасьля стэрарызованая людпасьць вёскі Рымуцеўцы за грошы выкупляе яго.

Сабраныя гэтакім чынам грошы беларускіх сялян з в. Рымуцеўцы за іх уласны інвэнтар, Бісьпінг аддае на арганізацыю „міліцыі“, як ён кажа, пачаткаў польскага войска.

Гэта факты выяўляныя на сьледзтве і Апэляцыйным Судзе ў Варшаве ў лютым сёл. году.

Як захоўваецца польскі суд і пракурорская ўлада ў гэтай справе, тая ўлада, якая гэтак заўзята працуе ўжо сем гадоў на Беларускіх Землях?

Канчыцца ўжо сем гадоў ад гэтага выпадку, а справа гэта, распачатая, і сьледзтва якой часткова зроблена, да гэтай пары, не закончана і ня была яшчэ разгледжвана ў судзе.

I хоць § 13 У. К. П. кажа, што ня можна ўстрымаць вырашэньня справы навет з прычыны недакладнасьці, няяснасьці ці супярэчнасьці ўставаў, то, аднак, справа аб гэтым праступку Бісьпінга, польскага магната, аж сем гадоў устрымоўваецца, бо фармальна не пагашана.

Якія ж матывы гэтай тактыкі пракурорскай улады і польскіх судоў? Разьясьняе іх ня суд, а сам Бісьпінг, забойца, падпальшчык і грабіцель, які публічна, перад вымерам справядлівасьці, перад польскім судом выхваляе сябе за гэтыя праступкі, як за патрыятычныя паступкі, зробленыя ў імя польскасьці і яе абароны на „Крэсах“, ставіць сабе ў чэсьць гэтыя паступкі і „абарону“.

Факт-жа ўстрыманьня гэтай справы, імкненьня затушаваць яе польскім судом і пракурорскай уладай у працягу сямёх гадоў голасна гаворыць аб тым, што з гэтымі матывамі Бісьпінга зусім згаджаюцца і нашы пракуроры і польскія суды.

Натомест караюць яны занадта заядла — даведзены да адчаю і нуды мэтадамі некалькіх тысячаў большых і меншых „бісьпінгаў“ і „абаронцаў“ польскасьці на „Крэсах“, — беларускі народ.

I яшчэ горай,—пракурорская ўлада і польскія суды адумысна ўстрымалі справу забойства, падпаленьня і аграбленьня в. Рымуцеўцы Бісьпінгам, каб прышло законнае задаўненьне і Бісьпінг мог выкруціцца ад кары.

Ніжэй падпісаныя сцьвярджаюць, што гэтая тактыка Пракурорскае ўлады ў Горадні і Вільні і Польскіх Судоў у Заходняй Беларусі супярэчыць з § 13 У. К. П. і караецца паводле гэтага-ж параграфу і выразна сьведчыць аб клясавым вымеры справядлівасьці, аб залежнасьці суду, — паводле Канстытуцыі незалежных,—ад уплываў адміністрацыі і палітыкі вынішчэньня на г. зв. „Усходніх Крэсах“,—што найлепей характэрызуе ненармальнасьць адносінаў Польскай Улады да Беларускага Народу.

Дзеля вышэй пададзеных фактаў ніжэй падпісаныя пытаюцца п. Міністра Справядлівасьці:

1) Ці ведае ён аб гэтых паступках Пракурорскай улады і Судоў у гэтай справе?

2) Ці нарэшце справа забойства сялян, спаленьня в. Рымуцеўцы і аграбленьня яе Бісьпінгам будзе разглядацца ў судзе проці віноўніка гэтага,—Бісьпінга?

3) Як п. Міністар маніцца рэагаваць на гэтакае ўрадаваньне Пракурорскай улады ў Горадні і Вільні, да кампэтэнцыі якіх адносіцца апісаныя выпадкі, меўшыя месца ў в. Рымуцеўцах?

Варшава, 26 красавіка 1926 г.

Друкарня Н. Левін і Сын, Вільня, Нямецкая 22. Выдавец: Соймавы Клюб Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады.